

IL-HAMES SENA **L-ISTUDJI SOĊJALI** **IL-HIN: Siegħa u tliet kwarti**
(Option)

Din il-karta tal-eżami fiha TLIET Taqsimiet (A, B u C). L-istudenti jridu jwieġbu t-Taqsimiet KOLLHA. Il-marki għal kull Taqsima jidhru bejn il-parentesi.

Taqsima A: Aqra sew din is-silta u wara wieġeb fid-dettall u fuq karta separata l-mistoqsijiet KOLLHA li ġejjin:

L-istudjużi jemmnu li d-drittijiet tal-bniedem kienu kontribut kbir għall-ugwaljanza bejn is-sessi. L-Unjoni Ewropea tishaq li l-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel hija waħda mid-drittijiet fundamentali tal-bniedem. Fil-fatt, l-UE għandha għadd ta' ligijiet li huma marbutin speċifikament mad-drittijiet indaqs bejn in-nisa u l-irġiel fis-soċjetà, u li kull Stat Membru huwa obligat li jsegwi. Barra minn hekk, kull pajiż għandu wkoll il-ligijiet tiegħu. F'dawn l-aħħar snin Malta hadmet hafna biex tara li l-irġiel u n-nisa jiġu ttrattati indaqs f'kull aspekt tas-soċjetà Maltija. Kien proprju fl-2004 meta l-gvern Malti waqqaf għall-ewwel darba l-Kummissjoni Nazzjonali għall-Promozzjoni tal-Ugwaljanza għall-Irġiel u n-Nisa (*National Commission for the Promotion of Equality - NCPE*). Barra minn hekk, il-gvern Malti għadda wkoll liġi biex thares l-ugwaljanza bejn is-sessi.

Mistoqsijiet:

- 1 a. Fisser **ugwaljanza** u **drittijiet fundamentali tal-bniedem**. (4)
b. X'inhu r-rwol tal-**Kummissjoni Nazzjonali għall-Promozzjoni tal-Ugwaljanza għall-Irġiel u n-Nisa**? (2)
2. Semmi billi tagħti eżempji **TLIET** fatturi li jistgħu jwasslu għall-inugwaljanza bejn is-sessi. (6)
3. Ghaliex tahseb li iktar nisa milli rġiel ikomplu jistudjaw wara li jtemmu l-edukazzjoni obbligatorja? Agħti **ŻEWĠ** raġunijiet għat-tweġiba tiegħek. (4)
4. Xi jrid isir fil-qasam edukattiv biex inrawmu sens ta' ugwaljanza bejn is-sessi? (4)
5. Aktar nisa qegħdin ifittxu impjieg bi hlas. Semmi **ŻEWĠ** effetti pożittivi u **ŻEWĠ** effetti negattivi li dan l-iżvilupp kellu fuq il-familja. (4)
6. Semmi **ERBA'** differenzi li jwasslu għad-diskriminazzjoni bejn l-irġiel u n-nisa fuq il-post tax-xogħol. (8)
7. Il-liġi Maltija giet emendata u aġġornata biex thares l-ugwaljanza bejn is-sessi. Semmi **TLIET** aspetti partikolari li wieħed isib f'din il-liġi. (3)

(35 marka)

Taqsim B: Aqra sew din is-silta u wara wiegħeb fid-dettall u fuq karta separata l-mistoqsijiet KOLLHA li ġejjin:

Il-kummerċ ġust ilu jeżisti iktar minn 40 sena, u anke l-istituzzjonijiet Ewropej jagħrfu l-impatt pożittiv ta' dan fuq il-pajjiżi li qed jiżviluppaw. Bhalissa l-kummerċ ġust jinvolve madwar 4,000 grupp ta' produttori emarginati kif ukoll eluf ta' haddiema li x-xogħol tagħhom jaffettwa b'mod pożittiv il-ħajja ta' iktar minn 5 miljun ruh li jgħixu f'izjed minn 50 pajjiż fin-Nofsinhar tad-dinja. L-organizzazzjonijiet tal-kummerċ ġust jinsabu fi kważi kull pajjiż tal-Unjoni Ewropea (inkluż fl-Iżvizzera), kif ukoll fil-Kanada, fl-Istati Uniti, fl-Awstralja, fi New Zealand u fil-Ġappun. Il-kummerċ ġust irnexxielu jidhol sew fis-suq bil-bejgħ ta' ċerti prodotti: pereżempju, 47% tal-banana li tinsab fis-suq Żvizzeru hija tal-kummerċ ġust, filwaqt li fir-Renju Unit il-kafè tal-kummerċ ġust jifforma 20% mis-suq tal-kafè mithun.

Mistoqsijiet:

1. Fisser:
 - a) **kummerċ,**
 - b) **istituzzjonijiet, u**
 - c) **produtturi emarginati.** (6)
 2. Uri d-differenza bejn **kummerċ hieles u kummerċ ġust.** (4)
 3. Kif tagħraf li prodott ikun tal-kummerċ ġust? (2)
 4. X'inhuma d-diffikultajiet li qed iħabbtu wiċċhom magħhom il-pajjiżi li qed jiżviluppaw fil-kummerċ? Agħti **TLIET** eżempji. (6)
 5. Semmi u spjega **ŻEWĠ** modi kif il-gvernijiet ta' pajjiżi li għadhom qed jiżviluppaw jistgħu jiproteġu l-industrija ta' pajjiżhom. (4)
 6. Semmi organizzazzjoni internazzjonali li taħdem favur il-kummerċ. X'inhuma l-għanijiet tagħha? (4)
 7. X'inhuma **kumpaniji multinazzjonali**? Agħti **ŻEWĠ** eżempji. (4)
 8. Il-globalizzazzjoni qed tgħin lill-kummerċ ġust jew lill-kummerċ hieles? Agħti raġuni għat-twegiba tiegħek. (5)
- (35 marka)**

Taqsim C: Aghzel WAHDA mit-temi li ġejjin u iktab madwar 300 kelma dwarha fuq karta separata:

1. Iktab dwar id-differenzi li jeżistu bejn stat demokratiku u stat totalitarju. It-twegiba tiegħek għandha tagħmel referenza partikolari lejn it-tip ta' gvern, iċ-ċittadin fi hdan is-soċjetà, u d-drittijiet tal-bniedem.
2. Il-gvern juża s-servizzi soċjali biex iqassam il-ġid tal-pajjiż b'mod aktar ġust, u b'hekk jara li jkun hemm aktar ġustizzja soċjali. Iddiskuti.
3. It-tipi kollha ta' żvilupp huma sostenibbli? Iddiskuti.

(30 marka)